

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Klára Pehrová
Téma práce:	Právo na vzdělání v evropských dokumentech
Rozsah práce:	202 325 znaků
Datum odevzdání práce:	říjen 2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autorka si zvolila téma, které je (nejen) pro Českou republiku dlouhodobě aktuální. Pro jeho silné propojení s praxí se mu věnuje pozornost poměrně často, ale obvykle v souvislosti s jeho aplikací, málokdy se debata zaměřuje na právo na vzdělání jako takové. Takto se třeba věnuje podcast vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP případu D.H. a ostatní vs Česká republika (tento případ autorka v práci také podrobně popisuje), kde hovoří o rozsudku jako takovém a o jeho dopadu na ČR, ale právo na vzdělání jako takové rozebráno vlastně není. V obecné rovině právo na vzdělání debatují různé knihy (domácí i zahraniční provenience) věnované Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod jako celku, některé z nich ostatně diplomantka v práci využívá.

Jde tedy o téma aktuální, byť ne zcela nové; o téma, které je zpracované, ale stále málo a ne takto komplexně. Navíc se jeho pojetí dlouhodobě vyvíjí, a je v něm proto řada podnětů pro výzkum.

Autorka se v práci zaměřuje na evropský region, který si v práci definuje. Zabývá se tak jen částí dokumentů, které v sobě právo na vzdělání ukotvují, především Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a Listině základních práv a svobod. Tato volba nemusí být na újmu práce, byť by obecnější exkurs mohl být zajímavý (v práci je jen krátký).

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Na vstupní znalosti nejde o téma úplně nenáročné, přeci jen je potřeba prostudovat a pracovat s řadou dokumentů, případně judikaturou. Náročnost ale souvisí i s volbou použité metody. Autorka zvolila (nyní cituji z její práce, s. 12): „*analýzu právních zdrojů, doktrinální právní analýzu a statistickou analýzu soudních rozhodnutí SDEU a ESLP ve věci práva na vzdělání*“. Cílem je pak rozbor těchto a dalších dokumentů, a jako výzkumné otázky uvádí (cituji):

„*dílčí výzkumné otázky:*

- 1. Terminologické vymezení*
- 2. Právo na vzdělání a Rada Evropy včetně rozboru judikatury ESLP*
- 3. Právo na vzdělání a Evropská unie včetně rozboru judikatury SDEU*
- 4. Srovnání úpravy práva na vzdělání v EÚLP a LZPEU*
- 5. Hrozby a výzvy práva na vzdělání v ČR*

V tomto spatřuji největší slabinu práce, která ale ovlivňuje zpracování jako celek. Cíl vybízí k popisu, nikoli k řešení určité otázky, což pak potvrzuje nastavení výzkumné otázky (otázek),

resp. její (jejich) absence; to, co si autorka vymezila, nejsou výzkumné otázky. Je to podle mě škoda, protože si umím představit řadu otázek, které autorka mohla zpracovat. Stejně tak jí zmiňovaná analýza se v práci objevuje málo, převažující je popis.

Stejně tak si nemyslím, že by kapitola Hrozby a výzvy práva na vzdělání v České republice byla metodologicky adekvátně uchopena. Není mi jasné, jakou metodou vybrala ze 100 % možných organizací autorka právě tyto dvě, stejně tak mohla odůvodnit výběr např. organizace Člověk v tísni (proč tedy tato ne?). Výběr Hospodářské komory ČR také nevychází z celkové rešerše možných subjektů, které se tématem zabývají. Oceňuji ale to, že se o tento exkurs autorka pokusila, stejně jako oceňuji zpracované tabulky a grafy.

3. Formální a systematické členění práce

Práci autorka člení adekvátně svému záměru, kterým je v podstatě představení platné právní úpravy.

4. Vyjádření k práci

Práce je – pokud mohu soudit z jejího čtení, s autorkou jsem nikdy nediskutovala – pečlivě zpracovaná. Autorka si dala práci s hledáním podkladů, s jejich studiem i popsáním. Stejně tak velmi poctivě cituje. Tuto autorčinu pečlivost a poctivost podtrhuji, protože ovlivňuje moje konečné hodnocení práce. Jinak je totiž práce v podstatě shrnutím informací z podkladů, tj. popis relevantních dokumentů, komentářové literatury a judikatury (případně i z literatury převzatý výčet norem), často přímo citacemi. Vlastní přínos se objevuje sporadicky.

Co se týče obsahu práce, tam autorka prošla prameny a zpracovala je. Byla bych bývala uvítala alespoň základní kritiku pramenů. V práci využívá různé zdroje. A používat rovnocenně na jedné straně recenzované články z odborných časopisů, a na druhé straně kupříkladu materiál Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXIV. ročníku Pražského studentského summitu, a z obou zdrojů vyvozovat závěry se mi zdá ošemetné. Jakkoli považuji dokumenty vypracované neziskovou organizací AMO za obvykle kvalitní, už jen to, že jde o materiál určený k internímu využití (a nemluvě o tom, že nebyl podroben klasické oponentuře), jeho způsob použití omezuje. Autorka tohoto materiálu využila k citaci vztažené ke Všeobecné deklaraci lidských práv. Proč potřebovala autorka použít uvedenou citaci, co jí podkládá, čím je toto tvrzení tak důležité?

Obdobně na s. 16 práce hovoří diplomantka o řadě dokumentů, mezi jinými o Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvě o právech dítěte (používá pojem Konvence o právech dítěte, spíše bych použila v češtině dlouhodobě užívaný překlad Úmluva o právech dítěte), Všeobecné deklaraci lidských práv, či o rezoluci Rady pro lidská práva. Vnímá tyto dokumenty jako prameny, jež jde v argumentaci rovnocenně použít?

Někdy jsou v práci nepřesnosti až chyby. Radu Evropy bych nepovažovala za organizaci, „která měla především zabránit vzniku dalšího ozbrojeného konfliktu na evropském kontinentu“ (s. 17). V úvahách o vztahu ESLP a SDEU hovoří autorka o tom, že „SDEU je autonomním orgánem, ale je možné pozorovat, že na jeho rozhodovací praxi mají vliv i výstupy ESLP. Proto je nutné v této problematice citlivě vnímat vztah SDEU a ESLP. Je logické a zcela očekávané, že tento vztah musel vzniknout, protože SDEU čerpal z lidskoprávní judikatury ESLP před přijetím LZPEU.“ Považuji za potřebné dodat, že EU má podle současného znění primárních smluv přistoupit k EÚLP (jakkoli posudek Soudního dvora z roku 2014 neshledal s ohledem na unijní právo navrženou dohodu slučitelnou s právem EU), a práva zaručená EÚLP mají také

svou relevancí mimo jiné určenou čl. 6 Smlouvy o EU. K těmto otázkám existuje bohatá literatura a alespoň zmínku (svědčící o znalosti těchto aspektů) by si uvedená věc zasloužila.

V práci se objevují jazykové zvláštnosti, jako např. „(...) je invokováno s dalšími články“ (nenalezení vhodného slova pro anglické „invoked“?), Odbor pro Vzdělání (převzetí velkého písmena z názvu v anglickém jazyce?) či „V komentářích Belgického jazykového případu lze najít i diskurz myšlenky, že ESLP by mohl zastávat názor, že ochrana práv dospělých osob (zde myšleno rodičů) znamená také ochranu práv jejich dětí“ (co je to „diskurz myšlenky“?).

Někdy také není jasné, jak autorka používá citaci. Kurzívou psaný text je posledním odstavcem textu diplomové práce (s. 86), a není mi jasné, zda jej autorka cituje, anebo zda je v citaci skryta další citace: *Komplexní problémy vzdorující jednoduchým řešením a lineárním kauzálním vysvětlením vytváří prostor pro přehodnocení současných vzdělávacích systémů, ve kterých jsou účastníci a účastnice spíše vnějšími pozorovateli než aktéry pohybujícími se uvnitř komplexních systémů. Dnešní studující a ztřešší tvůrci politik si budou muset zvykat na „hledání okamžitých řešení neřešitelných problémů“, přičemž autoři článku považují ze zásadní schopnost být schopeni pracovat s komplexitou, nikoli pracovat proti ní (Pegram & Kreienkamp, 2021, s. 125).*

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Autorka svůj vytyčený cíl práce splnila.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Toto kritérium neumím posoudit, s možnostmi umělé inteligence mohu znalosti a schopnosti autorky k sepsání této práce posoudit až v rozhovoru při obhajobě.
Logická stavba práce	Práce má ve vztahu ke svému cíli logickou stavbu.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Absentuje zvážení relevance pramenů, cizojazyčné zdroje v práci použity jsou, citováno je spíše více.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza je provedena málo.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úpravu práce považuji za adekvátní.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková úprava práce je v zásadě dobrá, občas je v práci krkolomné vyjádření či nevhodný překlad.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Kloním se spíše k „dobře“ než k „velmi dobře“.

Otázky:

Ráda bych autorku požádala o zamyšlení nad vztahem SDEU a ESLP. Určité otázky (konkurence / komplementarita) se objevovaly již před řadou [let, posudek 2/13 Soudního dvora \(pléna\)](#) přidal další.

V Praze dne 30. 12. 2023

Věra Honusková